

התקשרות

קונטרס שבועי לאנ"ש חסידי חב"ד לחיזוק ההתקשרות
 לכ"ק אדמו"ר רבי מנחם מענדל בהרה"ק רלו"י מליובאוויטש
 זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שיחות • איגרות • פניני חסידות לפה"ש • הלכות, מנהגים וטעמיהם • ניצוצות • זמנים

תרפג

ערב שבת-קודש

פרשת תצא

י' באלול ה'תשס"ז

יוצא-לאור על-ידי

מכון ליובאוויטש שעל-יד

צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו — המרכז

יום שלישי י"ד באלול

סוף זמן קידוש לבנה לכתחילה – יום שני בלילה, אור ליום שלישי, כל הלילה.

ביום זה - שלושים יום לפני חג הסוכות - מתחילין לדרוש בענייני החג¹⁰, ובוה נכלל במיוחד "לדרוש", היינו השתדלות יתרה (ובפרט בהתחלה והפתיחה דכל השלושים יום), בעניין השמחה ד'זמן שמחתנו'¹¹, וכן להשתדל בנתינת צורכי החג לכל הזקוקים לכך שלושים יום לפני החג, כדי שיוכלו להתכונן ל'זמן שמחתנו' מתוך שמחה וטוב לבב, ועוד לפני זה - בנוגע לצורכי ראש-השנה, כלשון הכתוב "אכלו משמנים ושתו ממתקים ושלחו

(10) שו"ע אדה"ז סי' תכט ס"א.

(11) וואת נוסף על השמחה שכל שבת "וביום שמחתכם - אלו השבתות" (ספרי בהעלותך יז), אף שצ"ע עניינו של שבת הוא **תענוג** "וקראת לשבת עונג" - ספר-השיחות תשמ"ח ח"ב עמ' 625. וראה גם סה"ש תשנ"א ח"ב עמ' 806.

מנות לאין נכון לו¹².

יום רביעי ט"ו באלול

התיסדות ישיבת תומכי-תמימים (בשנת תרנ"ז). נכון להוסיף בימים ט"ו-ח"י אלול: בלימוד החסידות (ובפרט מהבעש"ט ואדמוה"ז, אדמו"ר מהורש"ב נ"ע ובמיוחד של אדמו"ר מהוריי"צ נ"ע) ובנוסף - לקבוע בהם בכל מקום האפשרי שיעורים חדשים (מלבד חיזוק הקיימים מכבר); **בעבודת התפילה** (הקשורה במיוחד לישיבה זו); **בצדקה**, כולל ברוחניות - להיות 'נרות להאיר'; לערוך **התוועדות חסידית**, 'ברוב עם הדרת מלך'; בכל מקום שישנה בו ישיבת תו"ת; לפתוח בכל מקום המתאים **סניף חדש** לישיבה זו, ועוד¹³.

(12) נחמיה ח.י. וראה לקוטי-שיחות כרך יד עמ' 369 ואילך, וש"נ - סה"ש תנש"א שם עמ' 808.
 (13) ע"פ 'התוועדות' תשמ"ט ח"ד עמ' 315 ואילך.

לזכות

אנשי החסד הדגולים

הרה"ח ר' אברהם משה דייטש והרה"ח ר' גבריאל גופין שיחיו

ולע"נ האחים הרה"ח ר' זלמן יודא ור' יוסף יצחק,

בני הרה"ח ר' שלום ישע"י ע"ה דייטש

הלכות ומנהגי חב"ד

שבת קודש פרשת תצא

י"א באלול

מנהג-גינזבורגים בכמה מקומות 'להכות' בקריאת שם 'עמלק', ונכון להימנע מזה.⁵
מנחה: מנהג הקוראים להגביה קולם בפסוק האחרון 'השקיפה' (קריאת מילת 'השקיפה' - מלעיל!)⁶.
פרקי-אבות: פרק ב.

יום שני

י"ג באלול

יום נישואי כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ נ"ע עם הרבנית הצדקנית מרת נחמה-דינה ע"ה.⁷
יש ללמוד בימים אלו 'דרושי חתונה' של רבותינו נשיאינו, ובפרט אלו שנאמרו בחתונת הרבי הריי"צ.⁸
יש לפרסם, שאלה שעורכים בימים אלו חתונות - יוסיפו עוד יותר במשחה, וכן אחרי-כך בשבעת ימי המשתה, ועל-דרך זה באלו שנמצאים בתוך שבעת ימי המשתה שלהם, ומה טוב - להוסיף גם במספר הסעודות. ובפרט במנהג ישראל ("כפי שהיה פעם הסדר בכל חתונה") לעשות סעודה לעניים, ודווקא שם היו מביאים מהמוכר.⁹

יום נישואי כ"ק אדמו"ר מהורש"ב נ"ע עם הרבנית הצדקנית מרת שטערנא-שרה ע"ה.²
כ"ק אדמו"ר הזקן הורה לכתוב בספר-תורה 'דכא' (בפרשתנו כג,ב), באל"ף לבסוף, ולא בה"א.³
"זכר עמלק" בסוף פרשתנו (ובפרשת 'זכור') יש לקרוא בפעם הראשונה 'זכר' (בצירה) ובפעם השנייה 'זכר' (בסגול) בין בשביעי ובין במפטי"ר.⁴

1) כן הוא השם הנכון, ראה בע"ה את דברי הרבי המובאים בהערה 1 ללוח השבוע לפי תבא הבעל"ט.
2) לפרטים אודות חתונה זו, ראה בספר 'נישואי הנשיאים'.
3) ש"ת שארית-יהודה יו"ד סי' טו. ושם, ש"ציונה להגיה ספר-תורה שהיתה תחילתה כתוב בה"א וציונה לכתוב באל"ף דווקא". וכן בא"ק אדמו"ר מהוריי"צ ח"ט עמ' תיט (שהורה לתקן זאת עוד לפני תיקון האותיות הנפסות). היום-יום, ז' באלול. ספר-המנהגים עמ' 32. לוח כולל-ח"ד. וראה בשו"ת דברי-נחמיה (דף נט,ג, הובאו בהוספות לשו"ע אדה"ז הוצאת תשכ"ח ואילך חלק היו עמ' 1898). מכתבי הרבי בזה נקבצו בשערי הלכה ומנהג' יו"ד סי' קטז, וגם שם הורה להגיה. ואם יש ספק בדבר - יש לבדוק את הס"ת לפני הקריאה. אבל בדיעבד, כיוון שיש דעות אחרות, כתב בקצות-השולחן בבדי-השולחן סי' פז, שאין להחליף את ספר-התורה אם נמצא בקריאה שכתוב בה"א.
4) הוראת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו, ספר-המנהגים עמ' 31, ובאריכות שם עמ' 72. וראה 'התקשרות' גיליון כה עמ' 17 הערה 3. כמובן שיש לדייק לקרוא את הטעם 'מונח' של תיבה זו בשתי הפעמים.
בשם זכירתו, הנדפסות בסידורים מסויימים, ציינו להוראת הרבי לקרוא גם לעניין 'זכר' בצירי או בסגול שם. אבל אין זה שייך לנושא, ע"פ האמור בא"ק כר"ך יב ס"ע ג (במענה לשאלה מדוע אין מסיימים כמה פסוקים שם עד סופם) "דאין הכוונה לקריאת פסוק או פרשה, כ"א לזכירת עניין". ומה שנהג הרבי בעצמו לחזור תיבה זו (ותיבות אחרות, בכמה מקומות) בניקוד שונה, אינו הוראה לרבים.

מורה שיעור ללימוד היומי ברמב"ם

" באלול ה'תשס"ז - י"ז באלול ה'תשס"ז

יום	יום בחודש	ג' פרקים ליום	פרק א' ליום	ספר-המצוות
ו'	י' באלול	הלכות שבת פרק יח-כ.	הלי תרומות פרק ז.	מל"ת שכא.
ש"ק	י"א באלול	פרק כא-כג.	פרק ח.	מל"ת שכא.
א'	י"ב באלול	פרק כד-כו.	פרק ט.	מ"ע קנה.
ב'	י"ג באלול	פרק כז-כט.	פרק י.	מ"ע קנה.
ג'	י"ד באלול	פרק ל. הלכות עירובין.. בפרקים אלו. פרק א-ב.	פרק יא.	מ"ע קנה.
ד'	ט"ו באלול	פרק ג-ה.	פרק יב.	מל"ת שכ.
ה'	ט"ז באלול	פרק ו-ח.	פרק יג.	מל"ת שכא.
ו'	י"ז באלול	הלכות שביית עשור.. בפרקים אלו. פרק א-ג.	פרק יד.	מ"ע קסה. מל"ת שכת. מ"ע קסד. מל"ת קצו.

זמני השבוע*

תאריך	עלות השחר**		זמן זריחת החמה	זמן ק"ש	צוה היום והלילה	מנחה גדולה	שקיעת החמה***	צאת הכוכבים
	ד' 120 לפני הזריחה	ד' 72 לפני הזריחה						
ו', י' באלול	4.00	4.54	5.17	6.15	9.25	12.43	7.16.2	7.42
ש"ק, י"א באלול	4.01	4.54	5.18	6.15	9.25	12.43	7.15.0	7.41
א', י"ב באלול	4.02	4.55	5.18	6.16	9.25	12.43	7.13.9	7.39
ב', י"ג באלול	4.03	4.56	5.19	6.17	9.25	12.42	7.12.7	7.38
ג', י"ד באלול	4.04	4.57	5.20	6.17	9.25	12.42	7.11.5	7.37
ד', ט"ו באלול	4.05	4.58	5.21	6.18	9.26	12.42	7.10.3	7.36
ה', ט"ז באלול	4.06	4.59	5.21	6.18	9.26	12.42	7.09.0	7.34
ו', י"ז באלול	4.07	4.59	5.22	6.19	9.26	12.41	7.07.8	7.33

* הזמנים מתייחסים לאזור המרכז. באזור ההרים והעמקים יש שינויים שעשויים להגיע למספר דקות.
** לגבי זמן עלות השחר הנהוג בחב"ד קיימות שלוש דעות. הבאנו את הזמנים לפי הדעה המוקדמת ביותר והמאוחרת ביותר, וראוי להחמיר לפי העניין.
*** זמני השקיעה כאן הם לפי השקיעה הנראית. אולם אדה"ז בסידורו (יסדר הכנסת שבת) מכיר בשקיעה האמיתית, המאוחרת ממנה "בכמו ארבע מינוטיו" (לשון אדה"ז שם. שיעור התלוי במיקום ובעונות השנה).

זמני הדלקת הנרות וצאת השבת

פרשת	ירושלים		תל-אביב		חיפה		באר-שבע	
	דה"נ	צה"ש	דה"נ	צה"ש	דה"נ	צה"ש	דה"נ	צה"ש
כי-תצא	6:38	7:50	6:53	7:52	6:45	7:53	6:55	7:52
כי-תבוא	6:29	7:41	6:45	7:43	6:36	7:44	6:47	7:43

עורך ראשי: מנחם מענדל ברוד • עורך: נחמיה קפלון • הגהה: יוסף-יצחק אולידורט
מזל: מכון ליובאוויטש שעל-יד צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו - המרכז
יו"ר: הרב יוסף-יצחק הכהן אהרונוב
כתובת: ת"ד 14 כפר-חב"ד 72915, טל' 03-9607588, פקס: 03-9606169
אינטרנט: www.chabad.org.il דואר אלקטרוני: chabad@chabad.org.il ISSN 0793-7474

אבלות בשבת שבין המצרים

בגיליון תרע"ו של 'התקשרות' (לוח השבוע' הערה 2), מוסבר שאין לתמוה שלמנהגנו אין מברכים 'שהחיינו' בשבת שבין המצרים, משום שבהלכות אבלות נפסק שרק 'אבלות דפרהסיא' אסורה בשבת, וברכת 'שהחיינו' אין זה 'בפרהסיא'.

ויש להעיר:

(א) כל עניין אמירת 'שהחיינו' אינו קשור לאבלות, כי לאֶבֶל מותר לברך 'שהחיינו'.
(ב) עצם העניין שאין אומרים 'שהחיינו' בין המצרים נפסק במפורש בשו"ע המחבר² (סי' תקנ"א סי"ז), ובפשטות הלשון – זה כולל שבת³.

(ג) בהמשך ההערה שם מקשה שמכמה וכמה שיחות משמע שבשבת (שבין המצרים) אין בכלל מנהגי בין המצרים, ומדוע אפוא אין אומרים 'שהחיינו' למנהגנו? ועל זה מבאר שם שלאאורה כל זה הוא רק מהצד הרוחני של שבת-קודש, ועל-דרך האמור בלקוטי שיחות שגם נשמות הגבוהות כרשב"י חייבות באבלות דבין המצרים. ויש להעיר, שבאותן שיחות משמע שלא רק ברוחניות אין את ענייני בין המצרים בשבת, אלא כפשוטו, יש לשמוח בגשמיות, ואפילו יותר מבשבת הגילה⁴.

(ד) ובנוגע לשאלה מדוע למנהגנו הנ"ל אין אומרים שהחיינו בשבת – נראה לבאר: כוונת הרבי בשיחות-קודש הנ"ל היא, שאין צער ואבלות בשבת (של בין המצרים), אבל עדיין נשאר המציאות שבפועל, שבת זו היא בתוך (וחלק מ)זמן של פורענות (שלושת השבועות), ולכן אין מברכים "שהחיינו... לזמן הזה" (אף שהשבת עצמה אין בה צער ואבלות), כי בברכת "שהחיינו... לזמן הזה" מתפרשת כוונתנו גם על כללות זמן זה של תקופת שלושת השבועות – וזה זמן של פורענות.

ובאמת כל האמור מפורש בלשון המגן-אברהם הנ"ל, ומשמע שזה שאין אומרים שהחיינו בשבת שבין המצרים מקורו (הברור) מכתבי האר"י, ובנוסף לזה כמובא שם – עצם אמירת שהחיינו (גם ביום חול של שלושת השבועות) מושללת לא מצד אבלות אלא כנ"ל, מאחר שזמן זה כולו הוא זמן פורענות⁵. ומסיימים בטוב.

הרב ישראל הרשקוביץ, רב קהילת חב"ד, אופקים

(1) כמו שכתב המגן-אברהם סי' תקנ"א ס"ק מב. [הערות המערכת: וראה בניאור הגר"א שם, שכתב שהוא חומרא יתירה, ושדברי המג"א הם דוחק. ומשמע שכוונתו שהטעם הוא משום אבלות. ובמנהגי מהר"ל עמ' רמא מפורש שהוא "כדי למעט שמחה". אבל ראה להלן בהערה 3, שלאאורה דברי המג"א מתאימים יותר לדעת ספר חסידים. וגם מש"כ הט"ז סי' תרע"א ס"ק ח, שאין האבל מברך שהחיינו בהדלקת נר חנוכה בבית הכנסת – היינו דווקא להוציא את הציבור בברכה זו (ויומתק ע"פ דברי הס"ח המובאים להלן, שהוא מברך לעצמו רק בזכות השמחה הכללית, וא"כ לא די בשמחתו עבור הציבור), אבל בביתו מברך, וראה גשר החיים ח"א עמ' רסג].

(2) שם סעיף יז.
(3) הערת המערכת: המקור הראשון לזה, שהובא בבית-יוסף על הטור סו"ס תקנ"א, הוא ספר חסידים סי' תתמ, ושם כתב: "יש חסידים מחסידים הראשונים שלא היו אוכלים שום פרי חדש בין י"ז בתמוז לט' באב, כי אמרו: איך נברך 'שהחיינו וקיימנו והגיינו לזמן הזה'?! [כלשון המג"א שהוא "זמן פורענות". ובפרט ע"פ המבואר שם בס' חסידים בסימן הקודם (תתלט), שלכן תיקנו נוסח ברכת שהחיינו בלשון רבים, שאם היה בלשון יחיד – לא היה האבל מר הנפש יכול לברך שהחיינו, אבל כיוון שהוא על לשון רבים, הרי הוא אומר זאת גם "בשביל אחרים", ע"כ. וא"כ בין המצרים שכולם במר נפש, אין עצם אלא למעט בהן]. ויש מברכים על פרי חדש כשנדמנו להם בשבתות שבין י"ז בתמוז לט' באב...". וב'בית עולם' להחיד"א שם כתב שאפשר לפרש שהמנהג הראשון כולל גם ב"ש"ק, כדברי האר"י, ומש"כ שיש מברכים בשבתות הוא מנהג אחר (ולאאורה כן משמע שהבין גם במטה משה סו"ס תרצז).

(4) הערת המערכת: והרי זה על-דרך המובא בשיחות במשמעות "ממעטין בשמחה", שממעטין את העניינים הלא-טובים ע"י ריבוי בשמחה באופן המותר אז, כמו סיומים, וכמובן שכן הוא גם לעניין עונג ושמחה בשבת-קודש.

(5) הערת המערכת: מכיוון שמבואר בשיחות ששבתות אלו ענייני – לתקן את החורבן ואפילו את סיבתו, ולעשות את בין המצרים ל"נחלה בלי מצרים" (ראה למשל לקוטי שיחות ח"ד עמ' 1090), עדיין צ"ע: איך ניתן לנהוג כאילו נמצאים ב"זמן פורענות"? ועל-כרחך, שיש לחלק בין ההנהגה בפועל לבין העניין הרוחני.

המשכת התשובה למטה - בכוח התורה

כיצד תואמים ימי התשובה של אלול את פרשת הימים האלה, שבהם

זכו ישראל ללוחות אחרונות ולתורה שבעל-פה? • תשובה - למעלה

מהשתלשלות ותורה - השתלשלות • מה קרה בעקבות המנהג למעט בלימוד

ולהוסיף בתפילות ותחנונים • יש לתקן שיעורי נגלה וחסידות קבועים לאנ"ש

במאמרים והלכות של אלול ותשרי • משיחת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו

וכן מובא מברכי יוסף², שבימים אלו ממעטים גם הלומדים בלימוד התורה, ומרבים לעסוק בתפלות ובתחנונים.

ב. ולכאורה אינו מובן:

פרשת ארבעים יום אלו היא – שבהם עלה משה להר כדי לקבל את הלוחות האחרונות, שזהו כללות עניין התורה. ובפרט שהחידוש שבלוחות אחרונות לגבי לוחות ראשונות הוא – שהם בכחינת "כפלים לתושייה"³, כי, מצד לוחות ראשונות לא ניתן לישראל אלא חמשה חומשי תורה וספר יהושע בלבד⁴, ובלוחות אחרונות היתוסף להם תורה שבעל פה, והפלפול ושקלא-יטריא שבתורה.

וידוע שתורה ותשובה הם שני עניינים שונים: בתורה נכללים כל העניינים שהם בדרך מלמעלה למטה, ובתשובה נכללים העניינים שבדרך מלמעלה למעלה.

א. הארבעים יום שמתחילים בראש חודש אלול, עליהם נאמר¹ "ואנכי עמדתי בהר כימים הראשונים", "מה הם (הראשונים) ברצון אף אלו (אחרונים) ברצון"² [.] עבודת ימים אלו היא – עבודת התשובה.

זהו הטעם למנהג ישראל תורה הוא³ (שמקורו בפרקי דר' אליעזר⁴) שהחל מראש חודש אלול תוקעים בשופר, כי, תקיעת שופר הוא עניין התשובה ואף שצריך להיות תקיעת שופר כמעשה, והוא העיקר, הרי כתב הרמב"ם⁵: "אף-על-פי שתקיעת שופר בראש השנה גזירת הכתוב, רמז יש בו, כלומר עורו ישנים . . . וחזרו בתשובה", וכיוון שעניינם של ימים אלו הוא עניין התשובה, לכן בימים אלו תוקעים בשופר⁶.

(1) עקב יו"ד, יו"ד.

(2) פרש"י עה"פ (שם ט, יח).

(3) טור הרמ"א (והשלמה לשו"ע) אדה"ז או"ח ר"ס תקפא.

(4) פמ"ו.

(5) הל' תשובה פ"ג ה"ד.

(6) ראה גם לקו"ש חל"ד ע' 96 הערה 12.

(7) או"ח שם סק"ו (הובא באלף למטה במטה אפרים שם

סקט"ו).

(8) איוב י"א, ו. וראה שמו"ר רפמ"ו.

(9) נדרים כב, ב.

ואם כן, איך מתאים הדבר שבאותם ארבעים יום ישנו הן עניין התשובה והן עניין התורה?

ג. עניין זה נתבאר בקיצור בסידור¹⁰ שער האלול, ששם מקשה קושיא זו על הפסוק¹¹ "אני לדודי ודודי לי הרועה בשושנים" - שהתחלת הכתוב היא בעניין התשובה, מלמטה למעלה: "אני לדודי" ואחר כך "דודי לי", וסיום הכתוב הוא בעניין התורה: "הרועה בשושנים" - "ששנים בתורה"¹².

"בחוכמתא ברא", והרי התורה היא בחינת חכמה. אבל בימים אלו צריך להמשיך מבחינת שלמעלה מתורה, שזהו עניין המשכת י"ג מדות הרחמים שבימים אלו, כי י"ג מדות הרחמים הם למעלה מהשתלשלות. אמנם, כדי שתמשך המשכה זו למטה - הרי זה על-ידי עניין התורה דווקא. וכפי שמצינו במשה, שגם לאחר שפעל את המשכת י"ג מדות הרחמים, הרי כדי שתמשך המשכה למטה הוצרך לקבל

בימים אלו נחשבים כולם "אורחים", מכיוון שבראש השנה

חוזרים כל הדברים לקדמותם... כשחוזרים מהעצמות

ונמשכים שוב למטה, נעשים הכול בבחינת "אורחים"...

את הלוחות האחרונות, כי, כל המשכה היא על-ידי התורה.

וזהו גם הטעם לכך שהלוחות האחרונות הם באופן של "כפלים לתושייה", ריבוי תורה - שלכאורה, הרי הזמן השייך לעניין התורה הוא הזמן של לוחות ראשונות, מה שאין כן הזמן של לוחות אחרונות שייך לעבודת התשובה - אלא אדרבה, היא הנותנת: כדי שהמשכה שעל-ידי התשובה ("אני לדודי ודודי לי") תמשך למטה - יש צורך בריבוי תורה, יותר כפי הדרוש בזמן של תורה מצד עצמו ("דודי לי ואני לו"¹⁸).

ועל-פי זה נמצא, שתשובה ותורה עניינם אחד. ולהעיר מהמבואר במקום אחר¹⁹ שבשלב עבודת התשובה גופא יש צורך בעניין התורה, אף שתשובה היא למעלה מתורה, מכל מקום, ההוראה על עניין התשובה היא בתורה. ונוסף לזה, גם המשכת התשובה למטה היא על-ידי התורה דווקא.

ד. כל האמור הוא הקדמה לעניין של פועל:

כ"ק מו"ח אדמו"ר אמר פעם (בנוגע לעניין

ותוכן העניין בקצרה - שהם עניין אחד: תשובה - מגעת בפנימיות שלמעלה, כמו שכתוב¹³ "בקשו פני", ועל-ידי זה מגיעים לבחינת "פניך הוי". וכדי שעניין זה ימשך אחר כך למטה - יש צורך בעניין התורה, שהוא החוט הפנימי שעל-ידו נמשך העניין למטה.

וזהו התיווך בנוגע לכ"ק העניינים שבארבעים יום אלו:

עיקר העבודה בימים אלו היא עבודת התשובה שלמעלה מתורה, כי, בראש השנה חוזרים כל העניינים לקדמותם, ולכן צריך להמשיך מדרגא שלמעלה מהשתלשלות¹⁴, שהוא עניין התשובה שקדמה לעולם¹⁵, שהתחלתו מבחינת החכמה, כמו שכתוב¹⁶ "בראשית ברא", ואיתא בתרגום¹⁷

(10) עם דא"ח - רל, ג ואילך.

(11) שה"ש ו, ג.

(12) זח"ב כ, ב. ער, א. וראה שבת ל, ב. וש"נ.

(13) תהלים כו, ח. וראה לקו"ת נצבים מד, ב.ג. דרושי ש"ש סו, ג ואילך. ובכ"מ.

(14) ראה סידור (עם דא"ח) שער התקיעות רמה, ד ואילך. ובכ"מ.

(15) ראה פסחים נד, א. ב"ר פ"א, ד. ועוד.

(16) בראשית א, א.

(17) תרגום ירושלמי (ושם: בחוכמתא).

שאינה צריכה", ואדמו"ר הזקן בשולחן ערוך כתב לנהוג כך "להחמיר" (ובקונטרס אחרון בהלכות שבת, כתב שניתן לסמוך על השל"ה, ולא שכך צריך להחמיר).

והנה למעשה, לא רק בבתי אנ"ש נוהגים להגיש פירות או 'קומפוט' בסוף הסעודה ולברך עליהם, אלא גם בבתי רבותינו נשיאינו נהגו כך (ראה הנסמן ב'אוצר מנהגי חב"ד'¹, בקשר ללילי ראש השנה. ועוד). ואולי הטעם, מפני שדין זה נשמט מ'סדר ברכת הנהנין' שבסידור רבינו, בפרק ד, כשמפרט דיני "דברים הבאים בתוך הסעודה", וכותב בהלכה ב, שפירות שאין דרך לקבוע סעודה עליהם, ו"אין אוכלים אותם למזון", "טעונים ברכה לפניהם", ללא כל הסתייגות. ואולי יש לזה קשר עם ההקפדה היתירה בסידור להימנע מ"ברכה שאינה צריכה" (כמו בכלל ההקפדה בספק ברכות).

לוי במקום כוהן

תחת הכותרת הזאת התפרסם ב'פינת ההלכה' שב'שיחת השבוע' (גיליון 1067, עש"ק קורח השתא): "כשאין כהן בבית הכנסת... לדעת המג"א והש"ז, אם הלוי והישראל שווים בתורה, יש להעלות את הלוי ראשון, ויש הנוהגים כך. ומסופר, שפעם אחת לא היה כוהן במניין של אדמו"ר הזקן, וקרא הבעל-קריאה ללוי במקומו, ובידורו אדמו"ר הזקן בעבור זה באריכות ימים".

ב'מקורות' שם, צויין [על הסיפור] לספר 'לקוטי סיפורים' להרב פרלוב, עמ' עב. וכן [על עצם המנהג] לרשימות הגר"י לנדא ז"ל, שנתפרסמו בשבועון 'כפר חב"ד' גיליון 986 (העמ' הנכון הוא: 135). ושם: "בש"ק פ' פקודי תרע"ו ציווה כ"ק ש"י [= אדמו"ר מהורש"ב נ"ע] לקרות ללוי במקום כהן". ואגב, מצב כזה שאין כהן בבית-הכנסת היה נדיר אצל רבותינו נשיאינו, כי "כ"ק אבותינו רבותינו הקדושים היו מדרקקים ביותר אשר בכל קריאה... יהיה הסדר: כוהן, לוי, ישראל" (ספר המנהגים עמ' 14, מלקוטי דיבורים כרך ב עמ' 456).

והעירני הרב אברהם-ברוך שי' פבונר, משלוחי הרבי לעיה"ק ירושלים ת"ו, שייתכן מאוד שהסיפור נשתרבו מלשון אדמו"ר הזקן בשולחן-ערוך בעניין הסדר הנכון בכיבוד בברכת המזון (סי' רא סו"ס ג, שגם הוא צויין ב'מקורות' שם): "ובמקום שאין כוהן, טוב להקדים גם-כן הלוי לישראל בכל אלו אם הם שווים בחכמה (והעושה כן מאריך ימים, אבל אין חיוב בדבר, שלא נאמר 'וקידשתו' אלא בכהן' כי את לחם אלוין הוא מקריב וגו'"). עכ"ל.

לעצם העניין, כיבוד לוי במקום שאין כוהן, ציינו לטור כאן, שהביא מירושלמי (ברכות פ"ה ה"ד): "אמר רבי יהושע בן לוי: מימי לא ברכתני לפני כוהן, ולא הנחתי ישראל לברך לפניי", "ורייב"ל לוי היה. וייראה לכאורה שיש ללוי דין קדימה לברך לפני ישראל במקום שאין שם כוהן". ואחר-כך מביא דעת מהר"ם מרוטנבורג שדוחה זאת, אין זה מצד לוי אלא מצד גדולתו. אבל הב"ח שם תמך בראיית הטור.

אמנם צריך חיפוש מה מקור העניין שמאריך ימים, כי במהדורה החדשה צויין למגילה (כח, רע"א). הגמרא שם אומרת זאת בקשר לרבי פרידא שנשאל "במה הארכת ימים?" וענה בין השאר: "ולא בירכתי לפני כוהן", אבל מניין לנו שגם המכבד את הלוי מאריך ימים?

(4) סי' רמט ס"ק ד, עיי"ש בסופו.

(5) אלול-תשרי עמ' פ.

(18) שה"ש ב, טז.

(19) ראה תו"מ ח"י ע' 209. וש"נ.

ברכת הגומל ליולדת / פירות בסעודה / לוי במקום כוהן

ברכת 'הגומל' ליולדת

בחוברת 'הגדת לבנך' (נספח ל'כפר חב"ד' דערב חגי-הפסח השתא) בראיון עם הרה"ח ר' צבי הירש שי' חיסריק, אודות הברית-מילה של בנו הרה"ח ר' יוסף יצחק שי', נדפס: "ניגשתי לרבי ושאלתי: מתי תברך אשתי ברכת הגומל על הלידה? הרבי ענה כי מאחר שיתפללו תיכף מנחה בציבור, שהיולדת תעמוד ותענה קדושה וכו', ואחר-כך תברך ברכת הגומל. הרבי התפלל מנחה, ולאחריה שמע את ברכתה" ע"כ. וזה מתאים להנפסק בסדר ברכת-הנהנין לאדמו"ר הזקן (פי"ג ה"ג) ש'תברך בבית-הכנסת של נשים, וישמעו עשרה אנשים מבפנים", וכמו שציין הרבי (אגרות-קודש ח"כ עמ' קב) למה שכתב בספר קצות השלחן (סי' סה בבדה"ש ס"ק ו) "ועושים מניין בבית היולדת לתפילת מעריב, ומברכת הגומל".

וצריך עיון ליישב זאת עם מה שמסר הרה"ח ר' יהודה לייב שי' גרונר, שכאשר נולדו לו בניו התאומים שי' שאל את הרבי איך תתנהג וזגתו בקשר לברכת הגומל, ונענה "היכן שמעת שאשה תברך הגומל?!". ואחר-כך הוסיף: מכיוון ששאלת, שאל את זקני רבני אנ"ש. כשיצא מן הקודש פגש את הרה"ח ר' שמואל לוויטין ע"ה, שישב עם גיסו הרה"ח ר' אברהם שמואל כהנוב ע"ה. שאל את ר' שמואל, וענה לו: מעולם לא שמעתי שאשה תברך הגומל. ואם כי גיסו אמר אז שבעירו כן היו מברכות, נשאה המסקנה שלא לברך, ע"כ ('התקשרות' גיליון כו עמ' 18).

ומפי השמועה: ר' בערל אלעניק שי', כשנולד לו הילד הראשון, נכנס ליחידות וסיפר לרבי שאשתו באה ל'חדר שני' של 770 ובירכה 'הגומל', והבחורים בבית המדרש ענו אמן על ברכתה. והגיב הרבי - במעין גיחוך - "האם הבחורים גם אמרו ברכת 'שהחינו' על פעם ראשונה ששומעים אשה מברכת 'הגומל'?!". הסיבה כנראה - מטעמי צניעות, וראה בעניין זה בס' פסקי תשובות סי' ריט אות י' ובספרים שצויינו שם בהערות.

פירות בסעודה

בשולחן-ערוך אדמו"ר הזקן, נפסק: "אם הביאו לו פירות בתוך הסעודה, טוב יותר להניחם לאחר ברכת המזון, כדי שיברך אחיהם ברכתם האחרונה המיוחדת להם, ולא יפטרם בברכת המזון... ויש חולקים, ויש להחמיר כסברא הראשונה. ובפרט בשבת ויום-טוב, כדי להשלים מאה ברכות..."
ובמקורות הקודמים: השל"ה² כתב ש"יכול" ו"מותר" לנהוג כך; המגן-אברהם³ כתב לאסור כדון "גורם ברכה

1) סי' רטו ס"ה.

2) מסכת שבת (קלד, א) ד"ה אסור, בשם אביו בעמק הברכה.

3) סי' רטו ס"ק ו. ועיין בקונטרס אחרון דלהלן.

אחר), שכאשר העניין נמשך ויורד למטה, ולמטה מטה, אזי משתנה העניין לגמרי.

ובנדרן דידן²⁰ - בנוגע למבואר בכרכי יוסף, שבימי חודש אלול ממעטים בתורה ומרכים בתפלה ובתחנונים: כפי שהדבר נמשך למטה - ממעטים אמנם בתורה, אבל לא בשביל להרכות בתפלות ותחנונים...

כן הוא המצב בישיבות ובתי-מדרשים - שבימים אלו הסדרים הם בחלישות יותר, ועל-ידי זה נעשית חלישות גם אצל בעלי-בתים בנוגע לקביעות של "פרק אחד שחרית ופרק אחד ערבית"²¹, מצד ההתעסקות בהכנות לראש השנה, יום הכיפורים, סוכות וד' מינים.

וכן הוא גם אצל האורחים הנוסעים לליובאוויטש (הן האורחים הבאים מחוץ למדינה והן הבאים ממדינה זו גופא)²² - שמצד הנסיעה נעשית חלישות בלימודם, שהרי בהיותם בביתם יש לכל אחד ואחד קביעות בלימוד, אבל כשנוסעים בדרך, הרי מצינו בגמרא²³ שבשלשה ימים הראשונים לאחר שבאים מן הדרך אין דעתו מיושבת עליו, וגם לאחר כן, הרי מצד בלבול הסדרים באכילה ושתייה ושינה כו' נעשה בלבול גם בנוגע לעניין הלימוד.

ובזה נכללים גם תושבי המקום, כי, בימים אלו נחשבים כולם "אורחים", מכיוון שבראש השנה חוזרים כל הדברים לקדמותם ונכללים בהעצמות, והעלייה והסילוק הם בפנימיות החיות (שהרי חיצוניות החיות ישנו גם בראש השנה, כדי שיהיה לעולם קיום, ולכן נקרא אופן קיום זה בשם "רפיון ידיים", כיוון שנשארת חיצוניות החיות בלבד²⁴), הרי כשחוזרים מהעצמות ונמשכים שוב למטה, נעשים הכול בכחינת "אורחים"...

ואף שיש הצדקות לדבר - הצדקות שיש להן מקום לא רק על-פי תורת המוסר, אלא גם על-פי תורת החסידות - אף-על-פי-כן, כיוון שבימים אלו צריך להיות עניין הריבוי בתורה (כנ"ל סעיף ג), צריכים תלמידי הישיבות לשמור על סדרי הישיבה כבכל השנה, ובהוספה, ובעלי-הבתים והאורחים

צריכים לשמור על הקביעות של "פרק אחד שחרית ופרק אחד ערבית".

ה. ולא לדרשא קאתינא, אלא הכוונה היא למעשה בפועל.

וכיוון שבתורה יש גליא תורה ופנימיות התורה - צריכה להיות הקביעות בשני העניינים: בפנימיות התורה - ללמוד את מאמרי חודש אלול, ראש השנה, עשרת ימי תשובה, יום הכיפורים, סוכות, שמיני-עצרת ושמחת-תורה; ובנגלה שבתורה - ללמוד בשולחן ערוך רבנו הזקן את דיני ראש השנה, עשרת ימי תשובה, יום הכיפורים, סוכות, שמיני-עצרת ושמחת-תורה (והסימנים החסרים בשולחן ערוך אדמו"ר הזקן - ניתן ללמדם מתוך הסימנים הקודמים).

וזמן הלימוד צריך להיות באופן של חיבור יום וליילה²⁴: זמן לימוד החסידות - בבוקר קודם התפלה ובלילה קודם תפלת ערבית; וזמן לימוד נגלה שבתורה - לאחר התפלה, "מבית-הכנסת לבית-המדרש"²⁵, הן לאחר תפלת שחרית והן לאחר תפלת ערבית. וכל המוסיף מוסיפין לו²⁶.

וכדי למנוע עניינים של קנאה ושקלא-וטריא מיותרים - יאמרו את הישעורים תלמידי התמימים: בחסידות - זקן המשפיעים בתומכי-תמימים כאן²⁷, ובנגלה - מרא דאתרא דכפר-חב"ד²⁸, שהוא מיסודו ובהנהלתו של כ"ק מו"ח אדמו"ר, שהוא גם מנהל-פועל של תומכי-תמימים, וכולנו תלמידיו ושתי מימיו.

ו. כל האמור לעיל אינו רק בנוגע למקום זה, שהרי בכל מקומות מושבי בני-ישראל הקב"ה והציוויים שלו הם בשווה ("אומעטום איז דאָ דער זעלבער אויבערשטער מיט די זעלבע ציוויים"), ולכן שייך כל האמור לעיל בכל מקומות מושבי בני-ישראל, ועל-ידי זה יהיה "אור במושבותם"²⁹.

24) ראה צוואת הריב"ש ספ"ג. ש"ע אדה"ז א"ח ס"א ס"ח. וש"נ.

25) ברכות ומו"ק בסופן. ש"ע אדה"ז שם רסנ"ה.

26) ראה תענית בסופה ובפרש"י.

27) הרה"ת ר' שמואל הלוי לעוויטין.

28) הרה"ת ר' שניאור זלמן גרליק.

29) לשון הכתוב - בא יו"ד, כג.

20) ראה גם תו"מ חי"ב ע' 186. וש"נ.

21) מנחות צט, ב. הל' ת"ת לאדה"ז פ"ג ה"ד. פ"ד ה"ו.

22) ראה גם אג"ק חי"ט ס"ע תיד ואילך.

23) עירובין סה, א ובפרש"י.

הקב"ה רוצה שהגוף יהיה בטל

למי שלא איכפת – מלמעלה יעוררו אותו

א. שלוש מדרגות הן: שור, כשב ועז. שור הוא שור נגח, שנוגח כאשר מציקים לו. . אלא שמכונן אלה אין להתיימש, כי העובדה שהוא עומד לנגד ומקשה קושיות - היא הראיה שאור הקדושה עודו מאיר בו. הדבר 'נוגע' לו, ומזה הוא מתעורר באחד משני האופנים: או שהוא מתעורר בהתעוררות תשובה מהרגשת הלא-טוב, או להפך: הוא מתייצב כנגד ומתנגד. לאדם כזה יש להתמסר, ניתן לעזור לו, ומכיוון שאור הקדושה נוגע לו, אינו יכול לסבול זאת, לכן נעשה מנגד. ...אך עז נקרא מי שלא איכפת לו כלל. הוא איננו מתפעל מכלום, כי הוא עז בעצם. תתפלל, תניח תפילין, אל תניח, היה בשמחה, אל תהיה בשמחה - אין זה נוגע לו כלל. עבורו אור הקדושה אינו גורם מפריע, למרות שאור הקדושה אכן מנגד לו לגמרי, אלא שהוא אינו מרגיש את הניגוד שבדבר, כי אור הקדושה אינו נוגע לו. הוא במקום אחד ואור הקדושה בנפרד. לאיש כזה דבר לא יעזור [. . .] אלוקות יכולה לפעול עליו, אלא שהאלוקות 'תשבור' אותו...

יש להקדים ולפעול 'שבירה' לבד

ב. ...אולם, כאשר הוא 'שובר', 'שובר' הוא חלילה את הגוף, כי הוא שייך לגוף. הוא עצמו - שייך לגשמיות דווקא. אדם-קדמון, עקודים נקודים - אלה שייכים לנשמה; אך הוא עצמו שייך לגוף. הוא עצמו הוא גוף, כי כדי לעשות גוף הרי זה רק בכוחו ויכולתו. (עמד כ"ק אדמו"ר [הרש"ב] על רגליו ואמר מקירות ליבו): שמעו יהודים כולכם! דעו לכם, שכאשר הוא שובר - שובר הוא חס-ושלום את הגוף. מביא עליו פשוט ייסורים רחמנא-ליצלן עד אשר הוא נשבר. וכך הוא אומר לו: לך לא עוזר שום דבר, אני מלמדך להועיל. אלא שהוא פוגע חס-ושלום בגוף. לכן אין להמתין עד ש'הוא' ישבור - ודאי צריך ועדיף לשבור את עצמנו לבד. איננו צריכים לקבל ייסורים רחמנא-ליצלן, אנו מבקשים רק טוב.

רק כך יבוא משיח

ג. ...כשהוא נשבר, אכן איננו רוצה דבר. הוא אינו נחשב בעיני עצמו לכלום, ואלוקות פועלת בו, והיא מוכרחת לפעול בו. גם מנשה עשה תשובה. אין לנו דוגמה פחותה ממנשה, שעשה הכול - ובכל-זאת עשה תשובה. אלא שכיצד עשה תשובה - מלמעלה שברו אותו, וכאשר נעשה לו לא-טוב, עשה תשובה. מדוע מניחים אתם ציפורים בחיקכם?! לחשוב שכך יבוא משיח... משיח אינו יכול לבוא באופן אחר, אלא אם-כן יפעלו בעצמם שבירה. אם ישברו את עצמם - הרי טוב, ובאם לאו - ישבור 'הוא'. הרבי [אדמו"ר הזקן] אמר, שמשיח ייכתב בעיתונים - הרי זה רק שהלשון הוא כך, אך המכוון הוא, שכל היהודים יהיו מוכנים לביאת המשיח, בדיוק כשם שנכתב בעיתונים שהוא מגיע. כאשר הדבר נוגע לגשמיות, אז מתעוררים בתשובה.

(ספר השיחות "תורת שלום" מכ"ק אדמו"ר הרש"ב נ"ע, עמ' 10-12 - תרגום מאידיש)

בשושנים³¹: "מה שושנה אית בה תליטר עלין כו"³² (י"ג מדות הרחמים), ו"ששונים בתורה" (י"ג מדות שהתורה נדרשת בהן) - המשכה בלי גבול על כל השנה.

(חלק משיחת שבת פרשת האזינו ה'תשכ"א. 'תורת מנחם - התוועודיות' התשכ"א חלק א' (כט), עמ' 17-21)

ומי שימסור את הדברים גם במקומות אחרים, וינהיג זאת שם - תבוא עליו ברכה, ואינו צריך לכוח מיוחד לזה, כיוון שזכות הרבים מסייעתו. ועל-ידי לימוד התורה ימשיכו את י"ג מדות הרחמים שלמעלה מהשתלשלות, שכנגדם מכוונים י"ג מדות שהתורה נדרשת בהם³⁰, - וזהו הקישור בין שני הפירושים בכתוב "הרועה

31 ראה לקו"ת ראה לג, א ואילך. ובכ"מ. 32 הקדמת הזהר בתחלתה.

30 ראה אר"ת להה"מ ס"פ בהעלותך. ובכ"מ.

מינוי ל'התקשרות'

אפשר לקבל את גיליון 'התקשרות'

ישירות הביתה באמצעות הדואר

מינוי לשנה: 177 ש"ח (ב-4 תשלומים)

מינוי לחצי שנה: 88 ש"ח (ב-2 תשלומים)

את השם, הכתובת והתשלום יש להעביר לפי הכתובת:

'התקשרות', מחלקת המנויים, ת"ד 14 כפר-חב"ד 72915.

כמו-כן אפשר להירשם בטלפון ולשלם בכרטיס אשראי, בטל' 03-9607588, שלוחה 130

חתונות בבית רבי

חתונתם של שניים מנשיאי חב"ד, הרבי הרש"ב והרבי הרי"צ,
התקיימה בימי חודש אלול • הקשר לנישואי הקב"ה וכנסת
ישראל • התחלת אמירת המשך 'שמח תשמח תרנ"ז',
המבאר את מעלת שמחת הנישואין

י"א אלול תרל"ה

שמעתי ממהרי"ם [ר' יעקב מרדכי בעזאפלאו] שאמר אאמור"ר מהר"ש נ"ע: מאז חתונתו [= של כ"ק
הרש"ב] יש לי שמחת הלב, ולחסידים יהיה שמחת המוח. בתוך תשורה הנני נותן להם את ה"מים רבים". וסיים
הר' יעקב מרדכי: חסידים היו כלי-כך מוטרדים מהמילים האלה, כי הבינו בזה שמרמז... [להסתלקותו].

(ספר השיחות כ"ק הרי"צ תש"ו עמ' 11)

י"ג אלול תרנ"ז

בעת השידוך שלי נדברו ג' שידוכים, שניים – עם שני גבירים שנתנו הרבה נדן, ואחד – זה של הרבנית
נחמה דינה, שזה היה שידוך עני, שגם על צורכי החתונה היה צריך אאמור"ר [הרש"ב] נ"ע ליתן. אמי זקנתי
הרבנית רבקה נ"ע עם החסידים החזיקו אודות שידוך עם הגביר, וכשנסו לשאול פי אאמור"ר [הרש"ב],
אמר: אברהם היה לו בן יחיד ורצה להשיאו לבני משפחתו.
ואחר-כך בערב יום-הכיפורים נכנס אאמור"ר לאמי זקנתי הרבנית רבקה ע"ה לבקש מחילה עבור זה,
וענתה לו: ייתן לך השם יתברך התעוררות תשובה אמיתית ופתיחת הלב והתגלות הנקודה, אם ימחול לנו
השם יתברך כמו שאני מוחלת לך, אז נהיה טהורים ונקיים.

(ספר השיחות תר"פ-תרפ"ז ע' 172)

עניין הנישואין של נשיא הדור – הנשיא הוא הכול – שייך לכל בני-ישראל שבדור, האנשים הנשים
והטף, ועל אחת כמה וכמה בנוגע לענייני נישואין של בני-ישראל, כולל וכמיוחד נישואין בין בני-ישראל
ביום זה עצמו.
[.] נוסף על כללות העבודה בחודש אלול, שרומזת על נישואי הקב"ה עם כנסת-ישראל על-ידי עבודתם
של ישראל, "אני לדודי ודודי לי" . מתוסף בזה נתינת כוח מיוחדת ביום י"ג שבו, בגימטריה "אחד",
יום הנישואין של כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו . . שהעבודה בכל עניינים אלו נעשית באופן של נשיאות,
בכוחו של נשיא הדור...
והרגשה מיוחדת בנוגע לעניין השמחה בעבודת ה' . . כיוון ששמחת נישואין היא השמחה הכי גדולה,
כמבואר בארוכה בהמשך "שמח תשמח" הידוע שהתחלת אמירתו בשמחת הנישואין של כ"ק מו"ח אדמו"ר
נשיא דורנו בי"ג אלול, ועד למעלת השמחה שפורצת גדר...

(תורת מנחם – התוועודיות תשמ"ט חלק ד' עמ' 289,294)

הצורך במלחמה הוא רק
ב"מלחמתה של תורה"

למרות שכבר "זכו" – מוסיפים בעילויים עד אין סוף

...עניין הגאולה [ש]גם הוא מרומז בראשי תיבות של אלול – "אשירה לה' ויאמרו לאמר".
ולזה עיר, שאף שהגאולה קשורה עם העניין של "זכו" כו', הרי בימינו אלו, לאחר ש"כלו כל הקיצין", אין
צורך בעניין של "זכו" בשביל הגאולה עצמה, כי אם בשביל ההוספה בעילוי אחר עילוי עד אין-סוף. מכיוון
שהתורה אין לה שיעור והגבלה, הרי גם לאחר שנמצאים כבר במעמד ומצב של "זכו" יכולים וצריכים
להוסיף כמה פעמים ככה, עד אין-סוף;
ועל דרך זה לעניין הגאולה – שכל זמן שישנו איזה עניין של הגבלה מדבר שחוץ הימנו, ואפילו הגבלה
של "כלי" שבטל לדבר הנמצא בתוכו, אין זה עדיין תכלית שלימות הגאולה, ובמילא הרי זה באופן של
הוספה בעילוי אחר עילוי עד אין-סוף.

ויהי רצון שעל-ידי הדיבור בעניינים אלו יתווסף בקבלת החלטות טובות בנוגע לכל ענייני העבודה
האמורים לעיל, ועל אחת כמה וכמה בנוגע לעניין הגאולה – שמהדיבור בעניין הגאולה "אחכה לו בכל יום
שיבוא", יוצאים יתכף ומיד לקבל פני משיח צדקנו.

מזמן כבר נתבטלו המנגדים לגאולה

ועוד ועיקר, שהיציאה לקבלת פני משיח צדקנו נעשית על-פי הוראת פרשת השבוע והיום – "כי תצא
גו' על אויבך":

גם במעמד ומצב שיש מנגדים ("אויבך"), אין לו ליהודי לחשוב (ועל אחת כמה וכמה להתפעל)
מהמנגדים, כיוון שמציאותו היא "על אויבך", למעלה מ"אויבך" . [.].

כל בני-ישראל, אנשים נשים וטף, הם "בנים" לאבינו שבשמים, בנים הסמוכים על שולחן אביהם (כמוכן
ממה שכתוב בנוסח ברכת המזון), ומצינו בהלכה בנוגע לכמה עניינים שמציאותם של הסמוכים על השולחן
"נבלעת" במציאותו של בעל הבית, אבינו שבשמים, ולא עוד, אלא, שכל אחד ואחד מהם הוא כמו בנו
יחידו של מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא, ולכן, אין לו עסק ושייכות עם עניינים אחרים מלבד אביו
שבשמים, ועל אחת כמה וכמה שאין לו שייכות כלל עם "אויבך".

ובפרט שבנוגע לעניין הגאולה נתבטלו כבר מזמן כל המנגדים, המניעות והעיוכים, שהרי "כלו כל
הקיצין", וכדברי כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו שכבר סיימו כל ענייני העבודה, אפילו חצוצות הכפתורים,
ועומדים מוכנים ("עמדו הכן כולכם") לקבל פני משיח צדקנו.

ומה שכתוב "כי תצא למלחמה" – הפירוש בזה הוא מלחמתה של תורה.

ויש לומר ש"מלחמה" הוא גם כמו "מלחמה", מלשון לחם, כידוע שהתורה נקראת לחם, ועל-ידי נעשה
גוף בריא ונשמה בריאה.

(תורת מנחם – התוועודיות 'התשמ"ט חלק ד, עמ' 255'256)

לעזרת שומרי שמיטה

האם החלוקה מקרן לשומרי שביעית נעשית לכל החוגים השומרים שביעית? • תמיכה אישית מהרבי בקרן • תבוא ברכה על כל שומרי שביעית וגם על-פי היתרים... • יש לפרסם רשימת המאכלים המותרים בהחלט באישור רבנות הכפר • ומה ילמדו בבית ספר לחקלאות בשנת השמיטה? • רשימה שנייה

את הדברים הבאים כתב הרבי לשני אישים רבניים, שהתמנו לנציגי קרן השמיטה בארץ-הקודש, בז' באדר שני תשי"ט (אגרות קודש כרך חי עמ' תג):

בהיות אצלי מייסדי קרן השמיטה אשר בנויארק, במפורש נדבר, אשר עומדים הם הכול לעזרת כל שומרי שביעית אשר בארצינו [הקדושה] [תבנה] [ותכונן] מבלי הבדל כלל וכלל, והרי אנשים נאמנים הם על דבריהם ובפרט שדבר תורה הוא הנהגה האמורה, עזרה לכל המושבות, ולפלא שבכתבם אין מזכירים אודות עזרה מקרן האמורה ובטח ע[ל] כ[ל] פ[נים] עתה יפנו אליהם, באם לא נעשה כדבר הזה עד עתה.

האישים ("מורה" משה יהודה שי' מורה יעקב משה שי') פנו לרבי במכתב מאור ליום השני, בו כותבים הם אודות שליחותם בקודש, עבור שומרי שביעית כהלכתה, גיבורי כוח עושה דברו, אשר בארץ הקודש ת"ו במהרה בימינו על-ידי משיח צדקנו.

במכתב תשובתו מציין הרבי שלמרות דבריו שצוטטו לעיל - "ובכל אופן על-פי מה שנאמר חבר אני לכל אשר יראוך וגו' מוסגר פה המחאתי פרטית". הרבי מאחל:

ויהי רצון אשר בקרוב נזכה לקיום מה שנאמר אפס כי לא יהיה בך אביון, ונזכה לראות במוצב הקשור עם האמור, דישאל עושין רצונו של מקום (ספרי דברים ט"ו ד') וכפירוש רז"ל בזה, אשר זהו כשעובדים ה' לא רק בכל לבבכם ובכל נפשכם אלא גם בכל מאדך (פירוש הרב המגיד ממזריטש, ברכות ל"ה ב'). ומשמירת שביעית יבואו בעגלא ידין גם למנין שביעית ויובלות בהיות כל יושבי[ה] עליה[ה] בהתקבצם על-ידי משיח צדקנו במהרה בימינו.

הרבי חותם "בכבוד ובברכת הצלחה", אך מצוין ("ב"נכתב בצידו") לבקשת הרבנים להעניק להם מכתב המלצה - "ידוע שאין זה בנוהג בית הרב".

עידוד וחיזוק כל שומרי שביעית

בשנת תשמ"ו (תורת מנחם התוועדות תשמ"ו כרך ד' עמ' 162), בסיום התוועדות שבת קודש פרשת מטות-מסעי, אמר הרבי:

כאן המקום להזכיר בקשר לשנת השמיטה הב[אה] על[ינו] לט[ובה]: מכיוון שנמצאים אנו בערב שנת השמיטה - יש לעורר אודות כל ההכנות הקשורות לקיום מצות

כשרה, "נופלים בדרך" - הם נפלו מדרגת אדם לבחינת בהמה, "והתעלמת מהם, הקם תקים עמו" - חובתך לעזור להם ולהקים מנפילתם. שכן מן השמים גרמו שתראה בנפילתם כדי שתעזור להם; אלמלא לא היה הדבר שייך לך, לא היית רואהו. "לא תראה... והתעלמת".

(לקוטי שיחות ב עמ' 633)

ועשית מעקה לגגך... כי יפול הנופל ממנו (כב,ח)

אסור שגאוותך ("גגך") תגרום נפילה רוחנית אצל יהודי אחר. כשיוציאים לקרב יהודי לתורה ומצוות, ומתערב בכך הרגש של גאווה וישות, זה עלול להרחיק את השני ולגרום אצלו נפילה יתרה, ולכן צריכים להגביל את הגאווה - "ועשית מעקה לגגך".

ואם יאמר האומר שהוא חושש מפני הגאווה ולכן הוא מושך את ידו מעבודה זו - עליו לדעת שלא זו העצה (האם בגלל גאוותו חייב השני לסבול?), אלא העצה היא "ועשית מעקה לגגך", להגביל את הישות שלו.

וכמסופר שפעם אחת התאונן אברך אחד לפני אדמו"ר האמצעי שהוא מתגאה מכך שחזר מאמרי חסידות ברבים בטוב-טעם. השיב לו הרבי: "א ציבעלע זאָל פון דיר ווערן, אָבער חסידות זאָלסטו חזר'ן" (=תמשיך לחזור חסידות אפילו אם יהיה ממך 'בצל').

(לקוטי שיחות כד עמ' 143)

לא תחרוש בשור ובחמור יחדיו (כב,י)

בחסידות מובאים שני טעמים לאיסור זה. א) כדי שהקליפה (חמור) לא תינק מהקדושה (שור). ב) כדי שלא לערב את הגבורות (שור) ואת החסדים (חמור). אומר על כך כ"ק אדמו"ר:

לפי הדעה (רמב"ם הלכות כלאים פ"ט) שהאיסור אינו אלא במין טהור עם מין טמא, טעם האיסור הוא כדי שהקליפה לא תינק מהקדושה; ואילו לדעה (רא"ש הלכות קטנות הלכות כלאים ס"ה) שהאיסור הוא גם בטהור עם טהור וטמא עם טמא, טעם האיסור הוא כדי שלא לערב מידות מנוגדות.

(לקוטי שיחות כד עמ' 150)

ולא אבה ה' אלקיך לשמוע אל בלעם ויהפוך ה' אלוקיך לך את הקללה לברכה כי אהבך ה' אלוקיך (כג,ו)

"ולא אבה ה' אלוקיך לשמוע אל בלעם" - רומז לראש-השנה. ביום זה, שהוא יום הדין, באים המקטרגים לקטר על ישראל, אבל כשישראל חוזרים בתשובה עומד הקב"ה מכיסא דין ויושב על כיסא רחמים ואינו מקבל את הקטרוגים.

"ויהפוך ה' אלוקיך לך את הקללה לברכה" - יום-הכיפורים. התשובה מעומק הלב בעשרת ימי תשובה גורמת לכך שביום-הכיפורים, שהוא יום סליחה וכפרה, נהפכים הזדונות לזכיות.

"כי אהבך ה' אלוקיך" - חגיגה-סוכות. עבודת ראש-השנה עשרת ימי תשובה ויום-הכיפורים מזככת ומטהרת את ישראל, וכשמגיע חגיגה-סוכות מתגלה אהבתו העצמית והפנימית של הקב"ה אליהם.

(ספר המאמרים ת"ש עמ' 159)

פרשת תצא

כי תצא למלחמה על איביך ונתנו ה' אלקיך בידך (כא,י)

מלחמה זו רומזת למלחמת היצר בעת התפילה. וההקדמה למלחמה זו היא "כי תצא", היציאה מהבית לבית-הכנסת, שכן (א) "אין תפילתו של אדם נשמעת אלא בבית-הכנסת" (ברכות ו), (ב) המטרה היא "ונתנו ה' אלוקיך בידך", והקב"ה נמצא בבית-הכנסת, כמאמר רז"ל (ירושלמי ברכות פ"ה) "היכן הוא מצוי, בבית-הכנסת".

הסבר נוסף: היציאה היא ברגל, ועבודת התפילה מתחילה ב"רגל" שבנפש, היינו הודאה וקבלת עול ("מודה אני", "הודו לה").

(אור התורה דברים עמ' תתע)

כי תצא למלחמה על אויביך ונתנו ה' אלוקיך בידך ושבת שביו (כא,י)

"כי תצא למלחמה" - אם רק תצא להילחם, "על אויביך" - הגוף והנפש הבהמית, "ונתנו ה' אלוקיך בידך" - מובטח לך שבעזרת ה' תנצח אותם, ולא זו בלבד, אלא "ושבת שביו" - תנצל את כוחה הגדול של הנפש הבהמית בקדושה, ככתוב (משלי יד) "ורב תבואות בכוח שור".

(לקוטי שיחות ב עמ' 384)

וראית בשביה אשת יפת תאר וחשקת בה ולקחת לך לאשה (כא,יא)

"וראית בשביה אשת יפת תואר" - היופי הגשמי הוא בבחינת שביה, שהרי שורשו הוא יופי רוחני, ספירת התפארת, אלא שנפל ונשתלשל ביופי גשמי. "וחשקת בה" - אולי יהיה חשק ביופי הגשמי, "ולקחת לך" - להנאתך. לא תעשה כן, אלא תעלה את היופי "לאשה" - "אשה ריח ניחוח לה", "עלידי שתדבק מחשבתך בשורש היופי, תפארת העליון.

(מגיד דבריו ליעקב עמ' ז)

לא תלין נבלתו על העץ . . כי קללת אלקים תלוי (כא,כג)

זלזולו של מלך הוא, שאדם עשוי בדמות דיוקנו (רש"י)

לכאורה הטעם הזה מחייב שאין לתלות את המת אפילו לשעה קלה?

אלא החטא מעלים ומסתיר על העובדה שהחוטא עשוי "בדמות דיוקנו" של מקום, ולכן אין "זלזולו של מלך" בתלייתו; ורק לאחר התליה, שהיא השלב הסופי של כפרת החטא, מתגלה עניין זה, ושוב יש לדאוג ל"קללת אלקים".

(לקוטי שיחות ז עמ' 168)

לא תראה את חמור אחיך או שורו נפלים בדרך והתעלמת מהם הקם תקים עמו (כב,ד)

"לא תראה את חמור אחיך" - אם ראתה יהודי הדומה לבהמה טמאה, "או שורו" - יהודי שדומה לבהמה

עמ' תעב), ובה מתייחס הרבי לשאלתם "בעניין השמיטה והצרכנייה" - וכותב:

הנה אף שלכל לראש עניין הזהירות בעניינים אלו נוגע להצרכניה כיוון שרוב האוכלים מגיע לכפר חב"ד עליידיה, מובן שצריך לפרסם בכלל רשימת אוכלים [=מאכלים] המתורים בלי פקפוק וכו' שהרי בוודאי שכמה אוכלים [=האנשים האוכלים] וכמה מאנ"ש קונים שלא על [ל] ידי [הצרכנייה], וק[ל] [להבין]. וכיוון שכמה חילוקי דיעות בכשרות הנ"ל, הרי על ועד הרוחני בראשיתו של מרא דאתרא, לברר דעת תורה ולפרסם זה...

וכך אמר הרבי בשיחת ליל א' דראש חודש אלול תשמ"ו (תורת מנחם התוועדיות תשמ"ו ע' 338):

כמה דינים השייכים לשנה הבאה, שנת השמיטה, התחלתם "שלושים יום לפני ראש השנה", החל מראש חודש אלול. ואפילו להדיעות שבזמן הזה מתחילים דיני שביעית בראש השנה - הרי [נוסף לכך שזוהי דעת המיעוט] "אלו ואלו דברי אלוקים חיים", וכידוע שבעניינים שאינם שייכים להלכה בפועל ממש, כי אם, בנוגע לעבודה הרוחנית כו', יכולים וצריכים להתנהג כב' הדעות!

עזרה דחופה לחקלאי כפר חב"ד

לוועד כפר חב"ד כתב הרבי בכ"ו באלול תשי"ח (אגרות קודש כרך יז עמ' שנד):

ועל של עתה באתי, שקרבה שנת השבע שנת השמיטה, ובוודאי אחוז באמצעים מתאימים בהנוגע לענייני פרנסה של אלו, שעד עתה התעסקו בעבודת האדמה. . . שעדיין אינם מבוססים כלל וכלל, ופשיטא שאין להם כמה סניפי פרנסה.

ונשלח המכתב מהיר דחוף בהתאם להכרח הדבר, ולכן גם הפרטיות בהכתיבה בזה לכאן - תשובה.

בכ"ג סיון תשי"ב (אגרות קודש כרך כא עמ' קסה) שואל הרבי את הנהלת אגודת חב"ד בארץ הקודש ת"ו:

מהו סוף דבר מפעל שביעית ?

השמיטה בארצנו הקדושה, אשר, על "שומרי שביעית" נאמר הפסוק "גבורי כח עושי דברו... לשמוע בקול דברו", כולל הדיוק ד"עושי דברו"... ובפרט שבכמה מקומות התחילו כבר להתכונן באופן המתאים לקראת קיום מצות השמיטה כהלכתה, ותבוא עליהם ברכה - גם על-פי ההיתרים כו', אלא שאין זה בדומה למעלת קיום מצות השמיטה כפשוטה, שעליהם נאמר "גבורי כח עושי דברו", כנ"ל.

הרבי ממשיך ומקשר עניין זה עם ימי "בין המצרים" - שהרי "גלות בא לעולם על . . שמיטת הארץ" (אבות פרק ה' משנה ט). ומזה מובן, שעל-ידי קיום מצות שמיטה מבטלים את סיבת הגלות, ובמילא, בטל המסובב - הגלות!

מדי שנת שמיטה היו פונים לרבי גופים שונים, שעסקו בעזרה לשומרי השביעית באה"ק ת"ו, והרבי היה מעניק לפחות השתתפות סמלית כעידוד ועזרה, בבחינת חבר אני לכל אשר יראוך. אחד האישים התורניים, אשר הפיץ והשריש את קיומה של מצות השביעית בהדרור ובשמחה, היה אב"בית-דין קוממיות, רבי בנימין מנדלזון זצ"ל, אשר עמד בקשרי מכתבים עם הרבי (ראה 'שמן ששון מחבריו' בערכו כרך ג' עמ' 55-49).

בשעתו, כמדומה בשנת תשמ"מ, ביקר בנו שליט"א, עם הרב קלירעס, אצל הרבי, והרבי העניק להם המחאת השתתפות, והורה להם כי הם יכולים לפרסם את הדבר.

במכתבו של הרה"ח ר' שניאור זלמן גופין (משפיע ישיבת תומכי תמימים בכפר חב"ד) שליט"א משנת תשכ"ו (אז מתמימי 770), מסופר על 'יחידות' בת שעתים וחצי של הרה"ג ר' קלמן כהנא (שליט"א) ובין השאר שיבחה הרבי את עבודתו בנוגע לאופן שמירת השמיטה בקיבוץ "חפץ חיים" (נרפס בספר 'משבחי רבי' עמ' 126).

על הוועד לפרסם כללי הכשרות

על תפקיד מיוחד שהועיד הרבי לוועד הרוחני של כפר-חב"ד, אנו קוראים באגרת לוועד הרוחני מכ"ז בתמוז תשי"ט (אגרות קודש כרך יח

"דע מה למעלה ממך"

הסתכל בשלשה דברים ואין אתה בא לידי עבירה, דע מה למעלה ממך, עין רואה ואוזן שומעת, וכל מעשיך בספר נכתבים (פרק ב משנה א)

ביאור כ"ק אדמו"ר:

יש הטוענים: מי אני ומה אני, ומה נוגעת עבודתי וכו'.

על זה ישנו מאמר הבעל-שם-טוב, הרב המגיד ואדמו"ר הזקן, בפירוש המשנה "דע מה למעלה ממך", שכל העניינים שלמעלה הם "ממך". וכמו-כן יש פירוש הבעל-שם-טוב על הפסוק "הוי צילך", שכפי שיהודי עושה למטה, כך נעשה כביכול למעלה, מכיוון ש"הוי צילך", בדוגמת צל האדם, שהצל נעשה כמו שהוא באדם.

והחילוק בין שני הפתגמים הנ"ל:

ידוע ש"שכר מצווה מצווה", היינו, שאמיתית עניין השכר הוא לא "גן עדן" ולא "עולם הבא", שהרי עניינם אינו אלא בחינת הגילויים, ואמיתית השכר הוא עצמותו יתברך.

ובנדרון דידן: "דע מה למעלה ממך" - הוא בבחינת הגילויים, ו"הוי צילך" - הוא בבחינת העצמות.

והעניין בזה - שלא מספיק עניין הגילויים, שכן בעניין האורות יש שינוי מצד המקבלים, ויש בהם חילוק בין מעלה ומטה, ולכן יכול היצר הרע לטעון שלפי מעמדו ומצבו אין לו שייכות לעניין הגילויים; אמנם מצד "הוי צילך", שם העצם, הרי "אני הוי לא שנית", שנמצא בכל מקום בשווה, ומתמסר ("ער גיט זיך אָוועק") לכל אחד מישראל, כי אף ש"לית מחשבה תפיסא ביה", הנה על-ידי קבלת עול יכולים לקחת את עצמותו ("אים אליין").

הכוח לקבלת-עול בא מהעצמות, ועל-ידי קבלת-עול לוקחים את העצמות.

(תורת מנחם - התוועדויות תשט"ז חלק ג' (ז) עמ' 216)

...וזהו ביאור באותיות השכל בתורת הרב המגיד (שהוא המקשר והמוצע בין הבעל-שם-טוב ואדמו"ר הזקן . . . ולאחרי זה נהיה גם תורת אדמו"ר הזקן) במאמר חז"ל "דע מה למעלה ממך" - "דע" ש"מה שלמעלה" תלוי "ממך" ובך:

מכיוון שלכל יהודי יש בחינת יחידה המתאחדת עם ניצוץ "בורא", והיא תמיד בשלימות, ועד שפועלת ומקיפה את כל כוחותיו, כולל כוח עשייה הגשמית - אם-כן מובן (ובאופן של ידיעה, "דע", נוסף על ההבנה בשכל (חכמה ובינה)) מדוע "מה שלמעלה" (אצל הבורא) זהו "ממך", מכיוון שכל הפעולות הן "ממך" (אפילו פעולה בעשייה הגשמית) הכול נובע מבחינת יחידה, המאוחדת עם ניצוץ בורא.

ועל-פי זה מובנת יכולתו של יהודי לפעול גילוי בחינת יחיד שלמעלה (עצמותו יתברך) בכל העולם על-ידי גילוי בחינת יחידה שבנפשו, שהרי אם פעולה גשמית (ואפילו דבר קטן) של יהודי בעולם הזה למטה - פועלת למעלה (מכיוון שכל פרט ופעולה של יהודי נובעת מבחינת יחידה שבנפשו), על אחת כמה וכמה שעצם גילוי בחינת יחידה שבנפשו, שזה גופא הוא גילוי "ניצוץ בורא" (המתאחד עם הניצוץ נברא, בחינת יחידה) - פועל גילוי בחינת יחידה שלמעלה, בעולם הזה הגשמי.

(תורת מנחם - התוועדויות תשמ"א חלק א' עמ' 116)

עמ' ט') כותב הרבי להנהלת אגודת חסידי חב"ד: תמיהני במאד, שאיני שומע מאתם מהנעשה על דבר דמי קרן השמיטה לאנ"ש. ובפרט שעל-פי מכתבי אליהם ידוע להם שמר גולדמן הבריק מכאן זה כמה שבועות (למר אשכול) על דבר זה. אלא - מובהיר הרבי - שבאם על אתר תתנהגו בזה ברשלנות, בטח לא יהיו הם המעוררים.

מחקלאות למסגרות

בשנת תשח"י ('אגרות קודש' כרך יז איגרת ו'רמה) פעל בכפר חב"ד בית הספר החקלאי (במסגרת בית ספר למלאכה). קרבה שנת השבע והתעוררה השאלה: מה ילמדו בתשי"ט?

הרבי משיב:

"אודות עבודת תלמידי בית ספר לחקלאות בשנת השמיטה - ענין מסגריהן נכון . . . חלק מהנ"ל יש לספחם לבית ספר לנגרות.

ומעשה שהיה כך היה:

בראשית אותה שנה נמסר לד"ר שווארץ, מנהל המגביית היהודית המאוחדת, תזכיר על דבר קרן השמיטה. זה היה בביקורו של הד"ר שווארץ בארצנו הקדושה. אז ביקשו ראשי ועד כפר חב"ד, באמצעות הרה"ח ר' פינחס אלטהויז - מגדולי עסקני חב"ד באה"ק - שהרבי ישפיע על הד"ר שווארץ שיתייחס ברצינות לבקשה.

הרבי אכן פעל בדבר, באמצעות הרב בנימין גורודצקי ("בקשתם נתמלאה"), והרבי ביקש את ראשי הוועד לא להיכנע להתחמקויות (ראה בכל זה ב'אגרות קודש' כרך ה' עמ' כח, קלג. ועוד). הרבי כותב שם:

עוד נודעתי, וזהו נוגע לפועל, אשר הסוכנות היהודית קבע סכום של 125000 בתור קרן השמיטה, ובזה יש לפנות ישר להסוכנות בארץ הקודש תבנה ותכונן, בתביעה, ומובן אשר ההקדש בזה ישובח. בג' אייר של אותה שנה (אגרות קודש כרך ו,